

Alkoholbrukets moraliska skadeverkningar.

Af Dr. DAVID LUND.

Att omgivningen (miljön) spelar en mycket stor roll vid utformningen eller danandet av människans karaktär i god eller dålig riktning visar oss oavslåttigt den dagliga erfarenheten, och redan antikens vise framhöllo denna omständighet, då det gällde att angiva riktlinjer för särskilt det uppväxande släktets utveckling till harmoniska, starka och gEDA människor. Omfattande undersökningar av olika art, vilka företagits under senare tid, hava också tydligt utvisat, att omgivningen synes ha mera utslagsgivande betydelse vid människornas livsgestaltning, än vad man förut antagit. Man har sålunda vid dylika undersökningar bland annat funnit, att förändringar till gott eller ont, särskilt av de ungas karaktäregenskaper, äro i mycket hög grad beroende av miljöinflytelser även beträffande sådana individer, hos vilka en disposition till asocialt liv kan antagas på grund av en medfödd, från det mera normala avvikande psykisk och karaktärologisk struktur.

Som exempel på sistnämnda omständighet kunna anföras några siffror, som framgått vid undersökningar i vårt land angående anlaget och miljön såsom orsaker till vanart och brottslighet hos barn och ungdom. Denna undersökning, som omfattar ett stort antal vanartade och brottsliga, och som forgått under en lång följd av år, utvisar, att hos 10 % var anlaget, karaktären utslagsgivande,

- » 40 % samverkade anlaget och en dålig miljö till det moraliska förfallet, och
- » 50 % varo dåliga miljöförhållanden utslagsgivande.

Dessa siffror visa oss tydligt nog, huru stor roll miljön spelar med avseende å människornas förhållande till samhällats moral. Denna omständighet blir ännu mera påtaglig, då vi taga i betraktande, att sedan de i berörda undersökning ingående vanartade och brottsliga ryckts bort från den miljö, i vilken de levat och utvecklats til asociala individer, och härefter satts i en bättre miljö, där de påverkats i gynnsam riktning, endast omkring 10 % sedermera behållit sin asociala läggning, under det att övriga 90 % på grund av god miljöpåverkan blivit moraliskt och socialt dugliga människor.

Då det gäller den enskilde individens eller folkets moraliska lyftning, är det följaktligen av största vikt att söka motverka allt, som kan försämra miljöförhållandena eller åstadkomma moraliskt dåliga sådana. Att alkoholbruket kan vara en djupgående miljöförsämrare visar oss erfarenheten oavslåeligt, och forskningen kan i rätt så exakta siffror uttrycka detta, åtminstone med avseende å några av alkoholbrukets moraliska skadeverkningar. Det är helt naturligt i första hand hemmet, som genom alkoholmissbruket försumpas och förlorar sin rangplats som livets bästa och ädlaste skola för det uppväxande släktet. Alkoholmissbruk och hemliv hava alltid varit, äro och förbliva naturliga fiender. Barnet har en oförytterlig rätt att äga ett åtminstone i moraliskt hänseende verkligt hem, även om hemmets standard i övrigt står på samhällets lägsta sociala nivå.

Det är självfallet, att man i olika länder företagit undersökningar för att få belägg på bland annat alkoholmissbrukets sociala skadeverkningar. Av sådana undersökningars resultat må här endast några få framhållas. Dr. *H. Gruhle* fann vid sina undersökningar beträffande förekomsten av alkoholism hos föräldrarna till unga förbrytare i en tysk tvångsuppfostringsanstalt, att fäderna till de undersökta unga voro 33 % alkoholister och av mödrarna 6 %. *Mönkemöller* fann vid likartade undersökningar i en tvångsuppfostringsanstalt invid Berlin, att 42 % voro drin-

karbarn, *Rizor* att 43 % av unga förbrytare i Westfalen voro hänförliga till samma kategori. I övrigt må anföras några uppgifter angående tillämpningen av barnavårdslagen i Preussen av år 1900, av vilka uppgifter framgår, att under åren 1901—1904 tillsammans 26.964 barn erhöilo vård och underhåll i enlighet med denna lag samt att 24 % av dessa barn kommo ur hem, i vilka rådde dryckenskap.

A. *Baer* meddelar med avseende å alkoholism hos föräldrarna till unga förbrytare i Amerikas förbättringsanstalter, att procenttalet supiga föräldrar utgjorde, då undersökningen företogs, i Connecticut 40 %, i Illinois 47 %, i Maryland 35 %, i Massachusetts 50 %, i New York 31 % och i Wisconsin 27 %. Beträffande andra undersökningar i Förenta Staterna må även omnämnas en studie med avseende å 5.136 värnlösa barn, intagna på institutioner av olika slag. För omkring 46 % av dessa barn var omhändertagandet att tillskriva föräldrarnas alkoholmissbruk. *M. Legrain* meddelar i ett arbete om »Social degeneration och alkoholism«, att han i Frankrike vid undersökningar funnit, att bland 761 drinkarbarn voro över hälften på ett eller annat sätt, ej minst moraliskt, undermåliga. *De Sarlo* fann i Italien vid undersökningar av unga manliga och kvinnliga förbrytare, att 25 % hade alkoholistiska föräldrar, och *Lombroso* vid undersökningar av såväl yngre som äldre förbrytare, att 35 % kommo ur drinkarhem.

Vi finna sålunda, att varest undersökningar i förevarande avseende i utlandet än företagits, så har det visat sig, at alkoholismen åtminstone är en miljöförsämrare av allra största betydelse. Huruvida den även är en skadegörare rent rasbiologiskt sett d. v. s. medförande försämring av själva arvs substansen må härlämnas osagt. För oss är det tillräckligt med ett konstaterande av alkoholismen som en hem- och moralfördärvande faktor, och därmed helt naturligt en försämrare med avseende å det uppväxande släktet. Det växer, säger ordspråket, inga fikon på törnen och inga rosor på listlar.

I vårt land hava givetvis en hel del undersökningar företagits i och för ett mera noggrant fastställande av alkoholmissbrukets rent sociala skadeverkningar. Här må endast ett par beröras, vilka tydligt nog torde utvisa, att förekomsten av alkoholism hos föräldrarna är en särdeles viktig orsaksfaktor beträffande barnens och ungdomens moraliska förfall och allmänna asociala läggning.

Vi skola då först fästa vår uppmärksamhet på resultaten av en studie angående alkoholens rent moraliska skadeverkningar, vilken undersökning företagits av socialstyrelsen beträffande förekomsten av alkoholism hos föräldrarna till barn, vilka behövt omhändertagas på ett och annat sätt av vederbörande barnavårdsnämnder under åren 1912—1917. Antalet undersökta familjer utgjorde 6.913; alkoholism förelåg i 1.171 familjer eller procentuellt beräknat 16,9; antalet barn i de undersökta familjerna utgjorde 8.691, och av dessa tillhörde 1.784 eller 20,5 procent familjer med alkoholism. Alkoholfallens procentuella andel blir sålunda ej obetydligt större, om den beräknas efter antalet barn än efter familjer, vilket tyder på ett särdeles beklagligt förhållande, nämligen att alkoholmissbruk oftast förekommer i barnrika familjer. I övrigt må beträffande denna undersökning meddelas de av resp. barnavårdsnämnder under år 1917 vidtagna åtgärderna:

	Hela antalet barn- vårdsfall	Därav fall, där den vidtagna åtgärden utgjorts av			Barns skiljande från hemmet
		Förmaning till vårdare	Varning eller åga av barn	Övervak- ning av barn	
Familjer	1,727	211	894	106	516
Därav alkohol- fall i %	10,4	8,5	8,5	4,7	15,7
Barn	2,024	275	1,015	129	605
Därav alkohol- fall i %	11,9	10,9	9,5	7,0	17,4

Av dessa siffror framgår bland annat mycket tydligt, att alkoholmissbrukets skadeverkan framtvingar nöd-

vändigheten att i stor utsträckning skilja barn från hemmet för att utackorderas i enskilt hem eller insättas i barn- eller skyddshem. Alkoholmissbrukets hemupplösande betydelse äro dessa siffror ägnade att i hög grad belysa.

För komplettering av de av barnavårdsnämnder lämnade upplysningarna hava särskilda undersökningar i berörda hänseende företagits beträffande på barnhem, skyddshem eller uppfostringsanstalter intagna barn och ungdomar. Som huvudresultat av denna undersökning framgick, att av de under perioden 1912—1917 i sådana institutioner intagna barn 21,3 % hade föräldrar (eller vårdare), som visat sig vara begivna på spritdrycker.

Självfallet är dock att siffror som de nyssnämnda skulle för frågans belysande vinna avsevärt i betydelse, om de kunde jämföras med siffror, som framgått vid undersökningar ang. förekomsten av alkoholism hos föräldrar till sådana barn, som ej på ett eller annat sätt av samhället behövt omhändertagas. Kravet på sådana jämförelsesiffror har under senare år alltmera betonats, särskilt då det gällt att mera exakt söka angiva orsakerna till vanart och brottslighet hos det uppväxande släktet och härvid söka avgränsa de individuella faktorernas och miljöns olika betydelse. Sådana undersökningar torde kunna sägas först ha utförts i vårt land. Vi skola här endast beröra dessa undersökningars resultat ifråga om alkoholen som moralisk skadegörare, varvid vi till material hava dels 849 vanartade eller brottsliga gossar och flickor, dels ock 815 välartade.

För att vid en sådan parallell emellan grupper av vanartade och välartade barn och ungdomar erhålla så jämförligt material som möjligt, är det helt naturligt av vikt i första hand tillse, att grupperna ifråga tillhöra ungefär samma sociala skikt och i övrigt hava någorlunda likartade uppväxtförhållanden. Detta blev ock efter många års försök och överväganden iakttaget beträffande ifrågavarande undersöknings material. Exempelvis må med avseende å uppväxtorterna för resp. barn- och ungdomsgrupper medde-

las följande siffror, som tydligt nog utvisa, huru grupperna ifråga så att säga täcka varandra.

Från:	849 vanartade gossar och flickor total %	815 välartade gossar och flickor total %
städer med över 20.000 invånare.....	39,7	37,5
mindre städer, köpingar, gruv- och stationssamhällen..	44,2	44,7
ren landsbygd.....	16,1	17,8

Med avseende å föräldrarnas yrken och inkomster förefinnas ej heller några större olikheter emellan de vanartade och de välartade, vilket även är fallet beträffande en del andra sociala faktorer. Det förefaller i anledning härav egendomligt, att de båda grupperna av barn skilja sig högst avsevärt, om en jämförelse göres med avseende å den ekonomiska ställningen i deras hem. Man finner nämligen, att av de vanartade ha omkring $\frac{2}{3}$ växt upp i fattiga eller mycket utarmade hem, medan motsvarande antal bland de undersökta välartade icke ens når upp till $\frac{1}{3}$. Anställes jämförelsen endast med avseende å de sämst situerade hemmen, där man åtminstone tidvis lever under svältgränsen, så finner man, att 30,4 % av de vanartade komma ur dylika hem, men endast 7,9 % av de välartade, d. v. s. att de välartade här varit omkring 4 gånger bättre ställda i livet än de vanartade.

Undersökningen utvisar beträffande frekvensen av alkoholism bland annat följande:

Alkoholism	Vanartade Total-%	Välartade Total-%
hos fadern.....	36,0	8,1
» modern.....	6,4	0,4
» båda föräldrarna.....	5,1	0,3
» en eller båda föräldrarna.....	31,7	7,5

Av ovanstående framgår att mer än $\frac{1}{3}$ av de vanartade ha alkoholistiska fäder, medan motsvarande antal beträffande de välartade endast är omkring $\frac{1}{10}$. Ännu mera iögon-

fallande blir skillnaden ifråga, om jämförelsen anställs med avseende å förekomsten av alkoholism hos mödrarna. Anmärkas må ock att vid dessa undersökningar som alkoholister endast betecknats sådana personer, som på grund av starkt spritmissbruk förfallit såväl ekonomiskt och moraliskt som ock i andra hänseenden. Och dock giva dessa undersökningar vid handen, att antalet alkoholistiska föräldrar är omkring 4 gånger större hos vanartade eller brottsliga barn och ungdomar än hos välartade. Skulle man taga i betraktande jämväl de fall, där alkoholmissbruk endast sporadiskt förekommit eller i mindre grad och ej åstadkommit alltför stor, iögonfallande skadegörelse, så skulle vi enligt förevarande undersökningar finna, att den anförda siffran stiger från 4 till omkring 10. Antalet vanartade, förkomna barn, som samhället har att taga hand om på olika skydds- och uppfostringsanstalter och medförande ej minst avsevärda ekonomiska bördor för det allmänna, torde sålunda kunna sägas vara omkring tio gånger större med avseende å barn ur permanent eller periodvis alkoholmissbrukande hem än ur familjer, där spritmissbruk ej förekommer. Med hänsyn till det uppväxande släktets utveckling i en för medborgerligt och sunt moraliskt liv gynnsam riktning är följaktligen spritmissbruket i hemmen en fara av utomordentligt stor betydelse. Att alkoholmissbruket är en synnerligen starkt bidragande orsak till uppkomsten av den sociala och moraliska sumpmark, i vilken ett ej oansenligt antal barn och ungdomar växa upp för att där i stor utsträckning utvecklas till moraliskt lågt stående individer, till moraliska minusmänniskor, torde den här refererade undersökningen till fullo hava ådagalagt. Det växer ingen eller dålig säd på stenig eller sumpig mark, och utsädet behöver ej hava varit dåligt för att missväxten skall kunna förklaras.